

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

Kaznovanje otrok

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJI

Ines Rinc
Urška Golež

MENTORICA

Petra Galič, prof. slovenščine

Celje, marec 2018

OŠ Hudinja
Mariborska 125, Celje

Kaznovanje otrok

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:

Ines Rinc, 9. b
Urška Golež, 9. b

Mentorica:

Petra Galič, prof. slovenščine

Lektorica:

Petra Galič, prof. slovenščine

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2016

KAZALO

KAZALO	3
KAZALO TABEL IN GRAFIKONOV	4
POVZETEK	5
1 UVOD	6
1.1 Opredelitev področja in opis problema	6
1.2 Namen raziskovalne naloge	7
1.3 Opredelitev raziskovalnega vprašanja in hipotez	7
1.4 Metode raziskovanja	7
1.4.1 Metoda dela z viri in literaturo	8
1.4.2 Metoda anketiranja	8
1.4.3 Metoda obdelave podatkov in njihova interpretacija	8
2 TEORETIČNE OSNOVE	9
2.1 Značilnosti kazni	9
2.2 Uporaba in namen kazni	9
2.3 Zakaj kaznujemo otroke?	10
2.4 Učinkovitost kazni	10
2.5 Oblike kazni	11
3 OSREDNJI DEL	13
3.1 Predstavitev raziskovalnih rezultatov	13
3.1.1 Vzorec anketirancev	13
3.1.2 Rezultati statistične obdelave podatkov	14
4 DUSKUSIJA	24
5 ZAKLJUČEK	26
6 VIRI IN LITERATURA	27
6.1 Pisni viri	27
6.2 Elektronski viri	27
7 PRILOGA	28

KAZALO TABEL IN GRAFIKONOV

Tabela 1: Število anketiranih.....	13
Tabela 2: Razlogi za kaznovanje.....	14
Tabela 3: Seznanitev s kaznijo.....	15
Tabela 4: Število opozoril pred kaznijo.....	15
Tabela 5: Najpogostejša kazen	17
Tabela 6: Pogostost kaznovanja	18
Tabela 7: Otrokove reakcije na kazen.....	19
Tabela 8: Oseba, ki izreka kazen	20
Tabela 9: Fizično kaznovanje.....	21
Tabela 10: Vzroki za kaznovanje po mnenju otrok	22
Graf 1: Število anketiranih	13
Graf 2: Razlogi za kaznovanje	14
Graf 3: Seznanitev s kaznijo	15
Graf 4: Število opozoril pred kaznijo	16
Graf 5: Najpogostejša kazen.....	18
Graf 6: Pogostost kaznovanja	19
Graf 7: Otrokove reakcije na kazen	20
Graf 8: Oseba, ki izreka kazen	21
Graf 9: Fizično kaznovanje	21
Graf 10: Vzroki za kaznovanje po mnenju otrok.....	22

POVZETEK

Kaznovanje je ena od možnosti, ki jo imajo starši oz. odrasli pri vzgajanju svojih otrok. Pri kaznovanju je pomembno, da se otrok zaveda, da ne kaznujemo osebnosti, ampak storjeno dejanje. O tem, ali je kazen resnično vzgojno sredstvo ali ne, tudi v sami pedagoški stroki ni enotnega mnenja. Vendar pa starši potrebujejo tudi vzgojno orodje, s katerim si lahko pomagajo, ko je potrebno. V raziskovalni nalogi z naslovom *Kaznovanje otrok* sva ugotavljali, kako se učenci naše šole soočajo s kaznijo, kako jo dojemajo in katerih oblik kazni so deležni. V raziskavo smo vključili 290 učencev od 4. do 9. razreda Osnovne šole Hudinja. Analiza rezultatov je pokazala, da so učenci naše šole največkrat kaznovani zaradi neprimernega vedenja in neupoštevanja pravil. V 60 % so otroci kaznovani s prepovedjo uporabe elektronskih naprav (telefon, računalnik, televizija). Največkrat jim kazen določijo mame, več kot polovica anketiranih otrok (56 %) pa kazen sprejema brez pripomb.

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

»Kazen mora biti vzgojna,« je rekel boter Mesec in poslal zvezdico Zaspanko na Zemljo. Nekateri se strinjajo s to mislijo, ki jo je zapisal Frane Milčinski Ježek, drugi zagovorniki tako imenovane permisivne vzgoje pa trdijo, da kazen ne sodi k sodobni vzgoji.

Če je kazen vzgojna, potem je učinkovita, saj pomeni, da se je otrok iz nje nekaj naučil – razume torej, da je bilo njegovo vedenje moralno in družbeno neustrezno ali celo nevarno njemu in okolici. Če pa otrok ne ve in mu niti ni pojasnjeno, zakaj in zaradi česa je sploh kaznovan, potem je kazen popolnoma neučinkovita in lahko izraža vzgojno nemoč staršev, njihovo nepoznavanje razvojnih in vzgojnih značilnosti otroka.

Odrasli morajo pri kaznovanju svojih otrok upoštevati individualne posebnosti otroka, njegovo trenutno zdravstveno in psihično stanje, učinkovitost dosedanjega kaznovanja in se predvsem zavedati, da ne kaznujemo osebnosti, ampak storjeno dejanje. Kazen pa je učinkovita šele takrat, ko otroka spodbudi k pozitivnim lastnostim.

Vsak otrok je najverjetneje doživel kakšno kazen, ki je bila upravičena ali pa tudi ne. Otroštvo je čas, ko otroci oblikujejo svoje navade, interese, vrednote in se na nek način izoblikujejo in zaznamujejo za celo življenje. Pri tem imajo ključno vlogo starši, ki jih usmerjajo, jim nudijo oporo, varnost, zaščito, ljubezen oziroma jih vzgajajo za nadaljnje življenje. Vendar pa starši potrebujejo tudi vzgojno orodje, s katerim si lahko pomagajo, ko je potrebno. Tako mora biti vzgoja sestavljena tudi iz omejevanja otrokovega vedenja. Otrok potrebuje jasne meje, doslednega starša in obenem tudi občutek, da je zaželen, upoštevan in spoštovan. O tem, ali je kazen resnično vzgojno sredstvo ali ne, tudi v sami pedagoški stroki ni enotnega mnenja. Če o tem povprašamo starše, na drugi strani pa otroke, bi dobili zelo raznolike odgovore in mnenja.

Za temo tokratne raziskovalne naloge sva izbrali naslov *Kaznovanje otrok*, ker naju je zanimalo, kako so kaznovani otroci naše šole in kako sami razumejo ter dojemajo kaznovanje.

1.2 Namen raziskovalne naloge

Namen najine raziskovalne naloge je natančneje predstaviti kaznovanje kot eno od zelo pogostih sredstev pri vzgoji otrok. Z raziskavo sva želeli ugotoviti, v katerih primerih se starši otrok odločijo za kaznovanje, kakšnih oblik kazni so deležni naši učenci, kako pogosto so kaznovani in kako otroci reagirajo, ko jim je izrečena kazen.

1.3 Opredelitev raziskovalnega vprašanja in hipotez

V okviru najinega raziskovalnega dela sva ves čas raziskovanja zasledovali cilj, ki nama je dal odgovore na naslednja vprašanja:

- Kateri so vzroki, da so otroci kaznovani?
- Katerih vrst kazni so deležni učenci naše šole?
- Kdo je tisti, ki otroku najpogosteje določi kazen?
- Kako se otroci odzivajo na kaznovanje s strani staršev?

Tako sva na podlagi prvotno zastavljenih vprašanj postavili štiri hipoteze:

H1: Učenci so največkrat kaznovani zaradi neprimerne vedenja in neupoštevanja pravil doma ter v šoli.

H2: Učenci so največkrat deležni kazni, kot je prepoved uporabe elektronskih naprav (telefona, računalnika, televizije).

H3: Kazen postavita svojemu otroku oba starša v približno enakem deležu.

H4: Učenci se kaznim največkrat upirajo.

1.4 Metode raziskovanja

Pri najinem raziskovalnem delu sva uporabili naslednje metode dela:

- metoda dela z viri in literaturo,
- metoda anketiranja,
- metoda obdelave podatkov in njihove interpretacije.

1.4.1 Metoda dela z viri in literaturo

Prvi korak pri najinem delu je bil zbiranje primerne literature, ki nama je dalo osnovno znanje z najinega predmetnega področja raziskave. Po posvetovanju z mentorico smo jo s pomočjo Cobiss-a¹ poiskali v Osrednji knjižnici Celje, na Oddelku za študij, in v naši šolski knjižnici. Pomoč sva poiskali tudi na medmrežju.

1.4.2 Metoda anketiranja

Za namen raziskave sva s pomočjo teorije in predhodnih raziskav o kaznovanju sestavili vprašalnik ter ga razdelili med učence od 4. do 9. razreda. Vprašalnik je bil sestavljen iz devetih vprašanj. Prvi del vprašalnika je zajemal osnovne podatke o spolu, starosti ter razredu anketirancev, preostali del pa je zajemal podatke, ki sva jih pridobili z zaprtim tipom vprašanj. Ankete so bile anonimne, kar nama je zagotavljalo, da so učenci navajali iskrene podatke o spraševani temi.

1.4.3 Metoda obdelave podatkov in njihova interpretacija

Metoda anketiranja nama je služila pri empiričnem delu naše raziskave. Anketni vprašalnik, ki sva ga sestavili, sva razdelili med učence od 4. do 9. razreda Osnovne šole Hudinja. Razdelili sva 301 vprašalnik, od tega 290 veljavnih anonimnih anket. Vprašanja so bila zaprtega tipa, kar nama je omogočilo lažjo obdelavo podatkov in njihovo primerjavo.

¹ Kooperativni online bibliografski sistem in servis, Virtualna knjižnica Slovenije.

2 TEORETIČNE OSNOVE

2.1 Značilnosti kazni

V sodobni družbi postaja vse večji problem dejstvo, da se otrok ne kaznuje, kajti k temu pripomore miselnost, da je vsaka oblika kaznovanja, ki je običajno podkrepljena z izražanjem jeze, izraz nasilja, ki pa škoduje otrokovemu razvoju. Posledica tega pa je vse več razvajenih otrok.

Kazen mora biti nekaj, kar je za otroka neprijetno, nikakor pa ne sme vključevati trpinčenja otroka (Rutar, v Kornhauser idr., 2007).

Kazen lahko opredelimo kot:

- sredstvo, ki je posledica otrokove kršitve reda;
- neprijetna posledica, ki sledi kršitvam reda in izzove v otroku neugodje in nezadovoljstvo;
- najmočnejše sredstvo za korekcijo vedenja (Peček/Čuk, Lesar, 2009).

2.2 Uporaba in namen kazni

Kazen ne more biti enaka za vse otroke in ne obstaja univerzalni recept, ki bi deloval pri vseh otrocih enako, saj je potrebno poznavanje razvojnih in vzgojnih značilnosti posameznega otroka.

V vzgoji imamo kazen na voljo takrat, ko večkrat izrečena kritika otrokovega vedenja ali pogovor z otrokom ne zaleže. Tako kazen pomaga otroku razumeti, da ima njegovo neustrezno vedenje določene posledice, ki so zanj neprijetne (Buh, 2011).

»Smisel kaznovanja je v tem, da v resnici ne želimo kaznovati otroka, temveč hočemo sankcionirati določeno otrokovo vedenje« (Cowley, 2007, str. 129), zato naj bo kazen vedno usmerjena samo na vedenje, ne na otroka kot osebo (prav tam).

Namen kazni je spremeniti grdo vedenje in otroka naučiti sprejemati boljše odločitve oziroma naučiti, da grdo ravnanje ni dobra odločitev. Vsekakor pa kazen ne sme otroka osramotiti ali ponižati, saj lahko ustvari v njem nezdrave občutke (Severe, 2000). Zato je pomembno, da kazni ne uporabljamo, da bi

otroka osramotili, temveč zato, da bi se poboljšal. Kazen tako dobi svojo učinkovitost, ko otrok zavestno greši, ko ponavlja ene in iste napake itd. (Cencič, 1986).

2.3 Zakaj kaznujemo otroke?

Vsak starš si želi, da bi se njegov otrok lepo vedel in da bi se tako vedel brez opozoril, brez groženj in ne da bi to zahteval od njega. Starši kaznujejo otroke z razlogom, da:

- prekinejo gredo vedenje,
- otroka naučijo razlikovati med »prav« in »narobe«,
- otroku dajo vedeti, kdo je glavni.

2.4 Učinkovitost kazni

Severe (2002) pravi, da je prava kazen tista, ki se redko uporablja. Pravi tudi, da mora biti kazen otroku razumna, saj se bo le tako naučil, kakšno vedenje je pomembno. Pomembno je tudi, da se otroka kaznuje takoj, ko se grdo vede, saj je najučinkovitejše. Navaja, da so blage kazni običajno učinkovitejše, kajti velike kazni pogosto ustvarjajo občutke jeze in maščevanja. Ko pa je otrok jezen, se malo nauči. Če pa otrok misli, da je bil nepravilno kaznovan, se pogosto maščuje in pregovarja, tako da se ponovno grdo vede, morda še grše kot prej, in negativen krog se ponavlja.

Cowley (2007) navaja nekaj nasvetov za učinkovitejše kaznovanje:

- kazni uporabljamo čim redkeje, kadar si jo otrok zasluži;
- če je le mogoče, uporabljamo bolj pozitivne metode, kot je na primer preusmerjanje pozornosti;
- kazen je učinkovitejša, ko je otrok resnično ne želi;
- pri različnih starostih se uporabljajo različne kazni;
- najbolj učinkovite so različne kazni;
- ker se otroci hitro spreminjajo, morda tisto, kar danes učinkuje, jutri ne bo več;
- če zagrozimo s kaznijo, jo moramo tudi uresničiti, sicer bomo ogrozili svojo avtoriteto;
- izrečeno kazen mora otrok odslužiti, sicer bo nesmiselna in če pri kazni ne bomo vztrajali do konca, mu bomo sporočili, da so naše grožnje brez pomena;

- otroku je potrebno jasno razložiti, katero vedenje je bilo napačno, zakaj si zasluži kazen in kako jo bo moral odslužiti.

2.5 Oblike kazni

Cowleyjeva (2007) deli kazni na:

Neodobravanje

- je ena od najučinkovitejših kazni;
- je posebno učinkovita, če med starši in otroki vlada močan občutek partnerstva;
- je brezplačna in preprosto izvedljiva kazen;
- naše neodobravanje naj bo toliko večje, kolikor resnejše je bilo otrokovo neprimerno vedenje;
- raje bodimo razočarani kot pa jezni.

Vpitje

- ni posebno učinkovita kazen;
- čeprav je brezplačna, nas osebno stane veliko stresa;
- lahko dodatno zaostri situacijo, v kateri otrok izgublja nadzor nad sabo;
- dobro je vpiti takrat, ko v resnici nismo jezni, saj tako lažje obvladamo sebe in svoja čustva.

Izločitev otroka oz. odvzem

- je neposredna in dokaj preprosta kazen;
- sebe in svojega otroka lahko ločimo, ko opazimo, da napetost narašča pri obeh;
- otroka lahko odstranimo iz prostora in ga odnesemo nekam na varno;
- otroku lahko odvzamemo predmet, če z njim ne zna pravilno ravnati ali če je videti, da ga bo poškodoval;
- otroku lahko odvzamemo igračo ali privilegij: na primer čas, ki ga sme preživeti pred računalnikom;

- otroku lahko preprosto odvzamemo tudi svojo pozornost.

Izguba privilegija

- je brezplačna in dokaj preprosta kazen;
- prepričajmo se, katera področja so za otroka res privilegij in ne pravica;
- privilegiji so lahko gledanje televizije, odhod v posteljo pozneje kot običajno ipd.

Kotiček za »poredneže«

- je poseben prostor, kamor se mora otrok umakniti, ko se neprimerno vede;
- lahko uporabimo najnižjo stopnico na stopnišču, poseben stol ipd.;
- kotiček simbolno predstavlja naše neodobravanje;
- ko mora otrok dalj časa mirno sede, ima tako čas za razmišljanje o svojem vedenju;
- kazen bo delovala le, če bo otrok zares sedel v določenem prostoru in se ne bo premikal.

Med oblike kaznovanja uvrščamo tudi:

- **Verbalno kaznovanje:** besedno kaznovanje ne zadaja telesnih bolečin, vendar je kljub temu lahko zelo boleče. Med verbalne kazni uvrščamo graje, grožnje, posmehovanje, zaničevanje in molk.
- **Fizično kaznovanje:** je vsako kaznovanje, pri katerem uporabljamo fizično moč z namenom, da bi otroku povzročili fizično bolečino in trpljenje. V tako obliko kaznovanja uvrščamo udarce, brcanje, klofutanje, tresenje, praskanje, ščipanje, puljenje las, vlečenje za ušesa, stiskanje, metanje predmetov v otroka ipd. (Peček/Čuk, Lesar, 2009).

3 OSREDNJI DEL

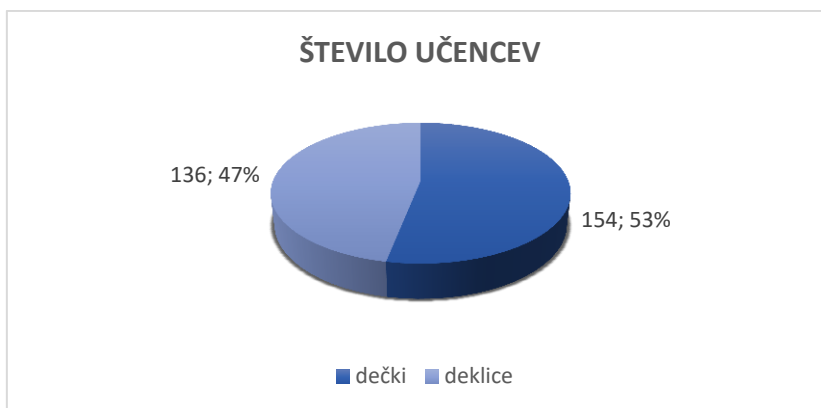
3.1 Predstavitev raziskovalnih rezultatov

3.1.1 Vzorec anketirancev

V raziskavo smo vključili 290 učencev od 4. do 9. razreda Osnovne šole Hudinja. Čeprav smo razdelil 301 vprašalnik, smo jih morali 11 izločiti, ker niso bili v celoti izpolnjeni ali pa so bili izpolnjeni nepravilno. Od tega je bilo 136 učenk in 154 učencev. Razlika v številu deklic in dečkov je zelo majhna, kar nama je omogočalo še lažjo primerjavo rezultatov.

Tabela 1: Število anketiranih

SPOL	Število učencev	%
Dečki	154	53
Deklice	136	47
Skupaj	290	100

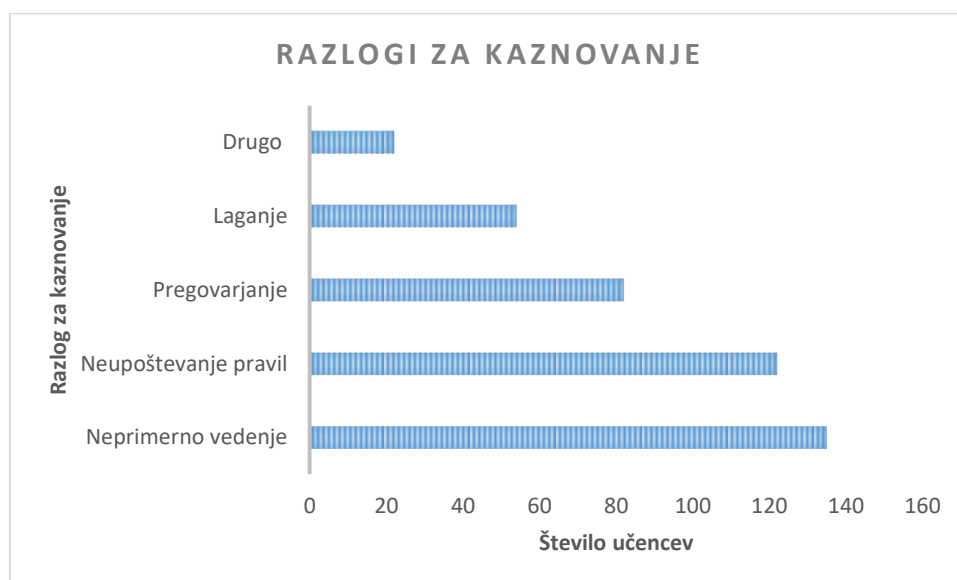
Graf 1: Število anketiranih

3.1.2 Rezultati statistične obdelave podatkov

1. Kateri so bili razlogi za kaznovanje?

Tabela 2: Razlogi za kaznovanje

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Neprimerno vedenje	39	19	14	18	22	23	135
Neupoštevanje pravil	28	23	21	11	18	21	122
Pregovarjanje	12	17	11	13	11	18	82
Laganje	8	8	13	6	5	14	54
Drugo	5	3	5	4	2	3	22

Graf 2: Razlogi za kaznovanje

Pri tem vprašanju so lahko učenci obkrožili največ dva odgovora. Analiza rezultatov je pokazala, da so učenci naše šole največkrat kaznovani zaradi neprimernega vedenja (135) in neupoštevanja pravil (122). Učenci pa so lahko podali tudi druge razloge za njihovo kaznovanje, kjer so največkrat zapisali, da so kaznovani tudi zaradi slabih ocen ali pa ker preveč časa preživijo za računalnikom oziroma telefonom. Zadnji njihov odgovor bi lahko vključili v sklop neupoštevanja pravil.

2. Ali te starši, preden te kaznujejo, seznani s kaznijo oz. da veš, kaj bo sledilo, če ne boš priden/-a?

Tabela 3: Seznaittev s kaznijo

	Število učencev
DA	213
NA	77

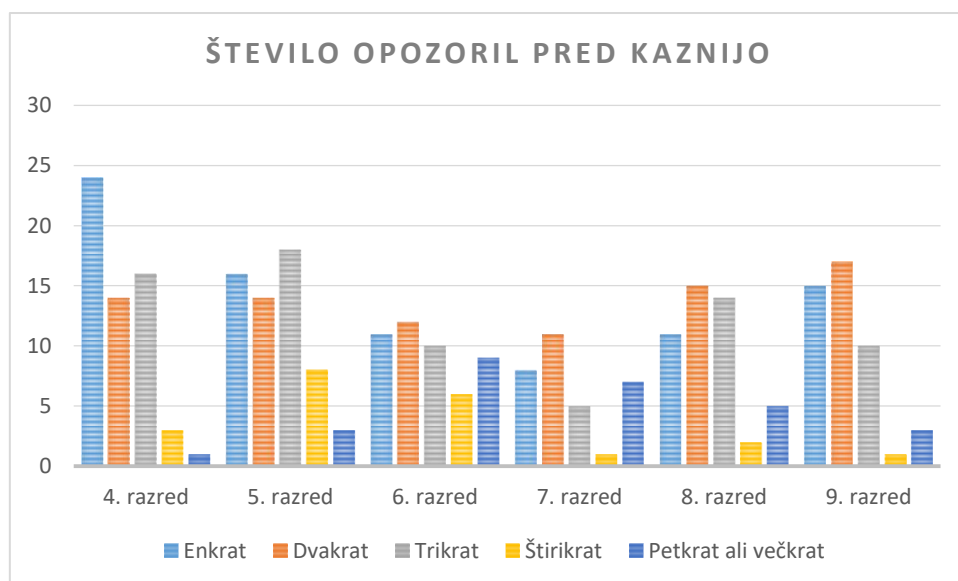
Graf 3: Seznaittev s kaznijo

Graf 3 nam pokaže, da skoraj tri četrtina staršev anketiranih učencev svoje otroke seznani, da bodo imeli kazen, če se ne bodo vedli, kot so se dogovorili oz. kot bi pričakovali. Zato naju je v nadaljevanju zanimalo, kolikokrat pa starši opozorijo otroke, preden jih dejansko kaznujejo. Rezultate na to vprašanje nam je dal graf spodaj.

3. Kolikokrat te starši prej opozorijo, preden ti naložijo določeno kazen?

Tabela 4: Število opozoril pred kaznijo

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Enkrat	24	16	11	8	11	15	85
Dvakrat	14	14	12	11	15	17	83
Trikrat	16	18	10	5	14	10	73
Štirikrat	3	8	6	1	2	1	21
Petkrat ali večkrat	1	3	9	7	5	3	28

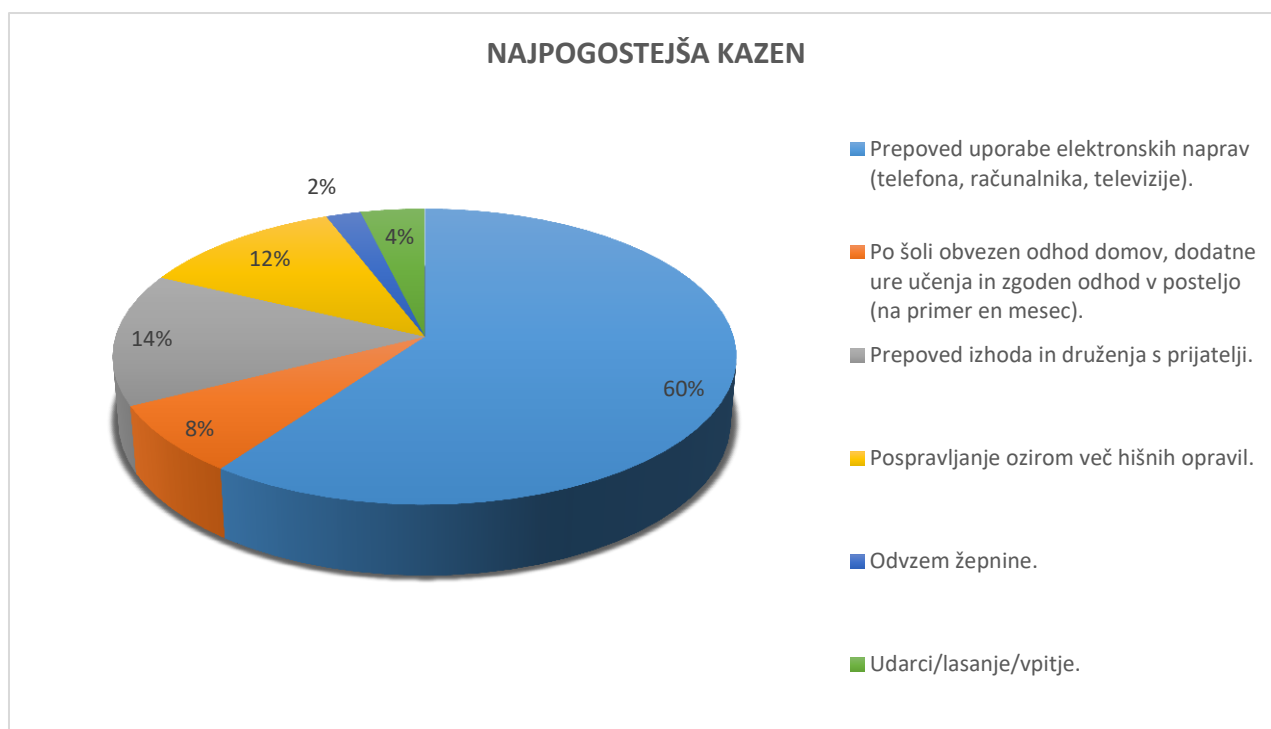
Graf 4: Število opozoril pred kaznijo

Iz Grafa 4 je razvidno, da morajo starši v povprečju največkrat svoje otroke, preden jih kaznujejo, opozoriti samo enkrat. Petkrat ali večkrat starši opozorijo na določeno kazen največkrat šesto- in sedmošolce. Predpostavljamo, da so učenci v tem starostnem obdobju najbolj zahtevni, raztreseni in neubogljivi, saj gre za otroke, ki prihajajo v puberteto, preidejo iz razredne na predmetno stopnjo, zato so starši nekoliko bolj tolerantni, sicer bi jih lahko kar naprej kaznovali. Tako jim pač nekoliko pogosteje samo »grozijo«, čeprav tega najinega predvidevanja ne smemo posplošiti na celoten vzorec, saj je kaznovanje različno od družine do družine. Tu po najinem mnenju igra pomembno vlogo tudi dejstvo, ali gre za eno- ali dvostarševsko družino.

4. Katero kazen uporabijo tvoji starši najpogosteje?

Tabela 5: Najpogostejša kazen

Vrsta kazni	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Prepoved uporabe elektronskih naprav (telefona, računalnika, televizije).	35	33	26	27	28	25	174
Po šoli obvezen odhod domov, dodatne ure učenja in zgoden odhod v posteljo (na primer en mesec).	4	3	7	2	3	3	22
Prepoved izhoda in druženja s prijatelji.	7	8	3	6	8	10	42
Pospravljanje ozirom več hišnih opravil.	9	6	6	3	8	3	35
Odvzem žepnine.	1	1	0	1	1	2	6
Udarci/lasanje/vpitje.	2	2	2	1	1	3	11

Graf 5: Najpogostejša kazni

Glavno vprašanje, ki naju je zanimalo pri najinem raziskovalnem delu, je bilo, katerih kazni so učenci deležni. To nam lepo kaže Graf 5. Kar v 60 % so otroci kaznovani s prepovedjo uporabe elektronskih naprav, kot so telefoni, računalniki, gledanje televizije. Najmanjkrat pa starši otrokom odvzamejo žepnino, vendar tu moramo predpostavljati, da nimajo vsi otroci žepnine, zato verjetno tako nizek odstotek. V 4 % pa so otroci, ki so sodelovali v anketi, tudi fizično oziroma verbalno kaznovani z udarci, lasanjem ali pa vpitjem.

5. Kako pogosto te starši kaznujejo?

Tabela 6: Pogostost kaznovanja

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Enkrat na dan	22	10	1	3	8	6	50
Večkrat na dan	2	2	0	0	0	2	6
Enkrat na teden	12	12	10	11	12	9	66
Enkrat na mesec	14	23	17	19	16	22	111
Enkrat na leto	6	13	10	8	12	8	57

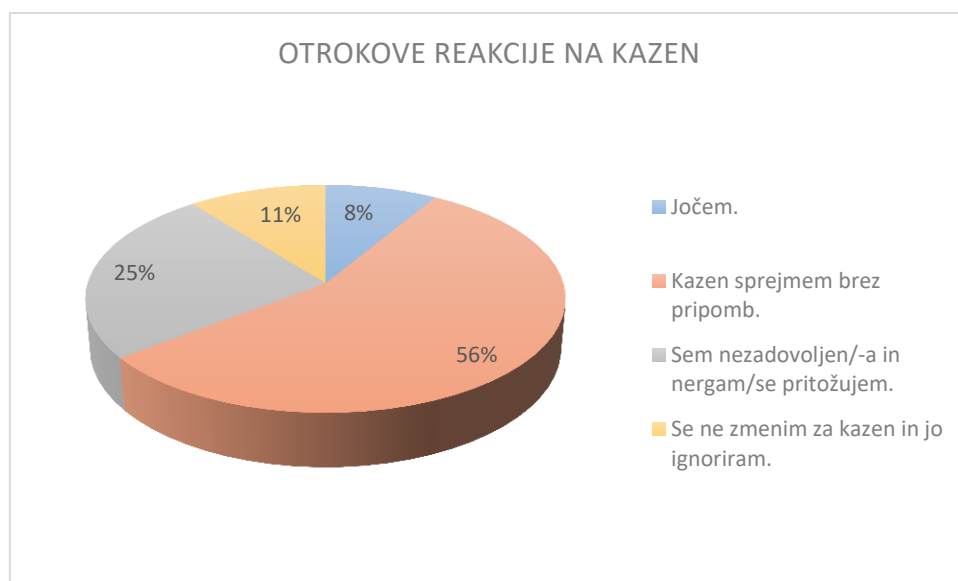
Graf 6: Pogostost kaznovanja

Tabela 6 in Graf 6 kažeta, da so otroci naše šole najpogosteje kaznovani enkrat na mesec (38 %). Zanimiv je podatek, da je delež otrok, ki so kaznovani enkrat na teden (23 %) in enkrat na leto (20 %), zelo podoben. Preseneča pa odstotek otrok, ki so kaznovani enkrat na dan (17 %).

6. Kako reagiraš/se odzoveš na kazen?

Tabela 7: Otrokove reakcije na kazen

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Jočem.	2	9	6	2	4	2	25
Kazen sprejemem brez pripomb.	35	34	28	19	22	24	162
Sem nezadovoljen/-a in nergam/se pritožujem.	12	13	11	14	12	10	72
Se ne zmenim za kazen in jo ignoriram.	4	1	2	5	10	9	31

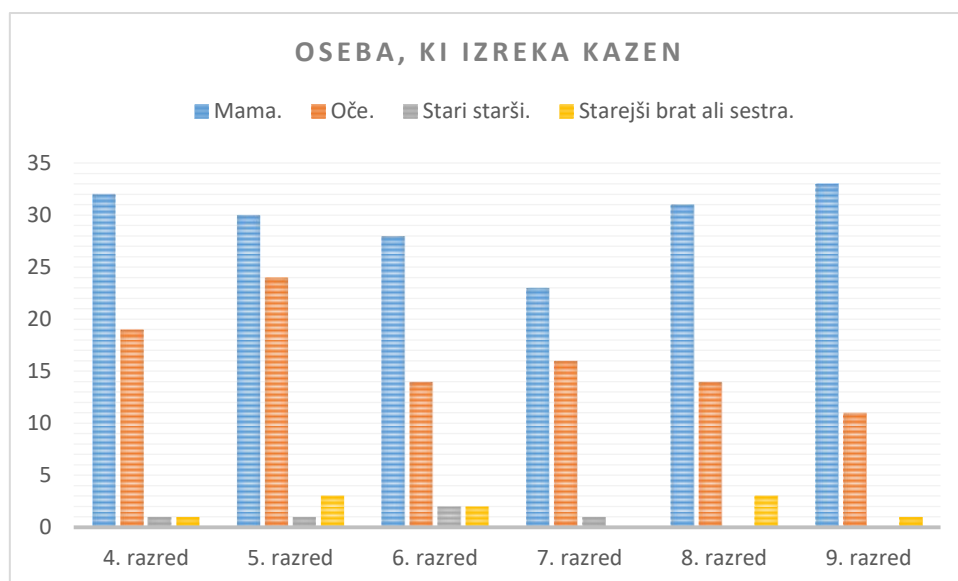
Graf 7: Otrokovе reakcije na kazen

Več kot polovica anketiranih otrok (56 %) kazen sprejema brez pripomb, medtem ko jih 25 % kazen sprejema s pritoževanjem in neodobravanjem. Bistveno manjši je delež tistih, ki izrečeno kazen ignorirajo in se zanjo sploh ne zmenijo, ter tistih, ki ob izrečeni kazni tudi jočejo.

7. Kdo te najpogosteje kaznuje?

Tabela 8: Oseba, ki izreka kazen

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Mama.	32	30	28	23	31	33	177
Oče.	19	24	14	16	14	11	98
Stari starši.	1	1	2	1	0	0	5
Starejši brat ali sestra.	1	3	2	0	3	1	10

Graf 8: Oseba, ki izreka kazen

Prikazani rezultati v Grafu 8 kažejo, da v vseh razredih, kjer sva spraševali, kdo je tisti, ki jim izreče kazen, to storijo matere (61 %). Sledijo jim očetje s 34 %, le redko pa jih kaznujejo stari starši ali starejši bratje ali sestre. V 8. in 9. razredu stari starši nikoli ne kaznujejo svojih vnukov. To je skoraj pričakovano, saj so že večji, ne potrebujejo njihovega nadzora, medtem ko pri mlajši učencih do tega lahko pride, ker domnevava, da so v njihovem varstvu in si na tak način zagotovijo red in disciplino.

8. Si še kdaj v življenju sploh dobil/-a za kazen kakšen udarec po »zadnji plati« ali pa te je kdo potegnil za lase/ušesa ali te celo pretepel?

Tabela 9: Fizično kaznovanje

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
DA	24	23	29	25	29	27	157
NE	29	34	18	15	19	18	133

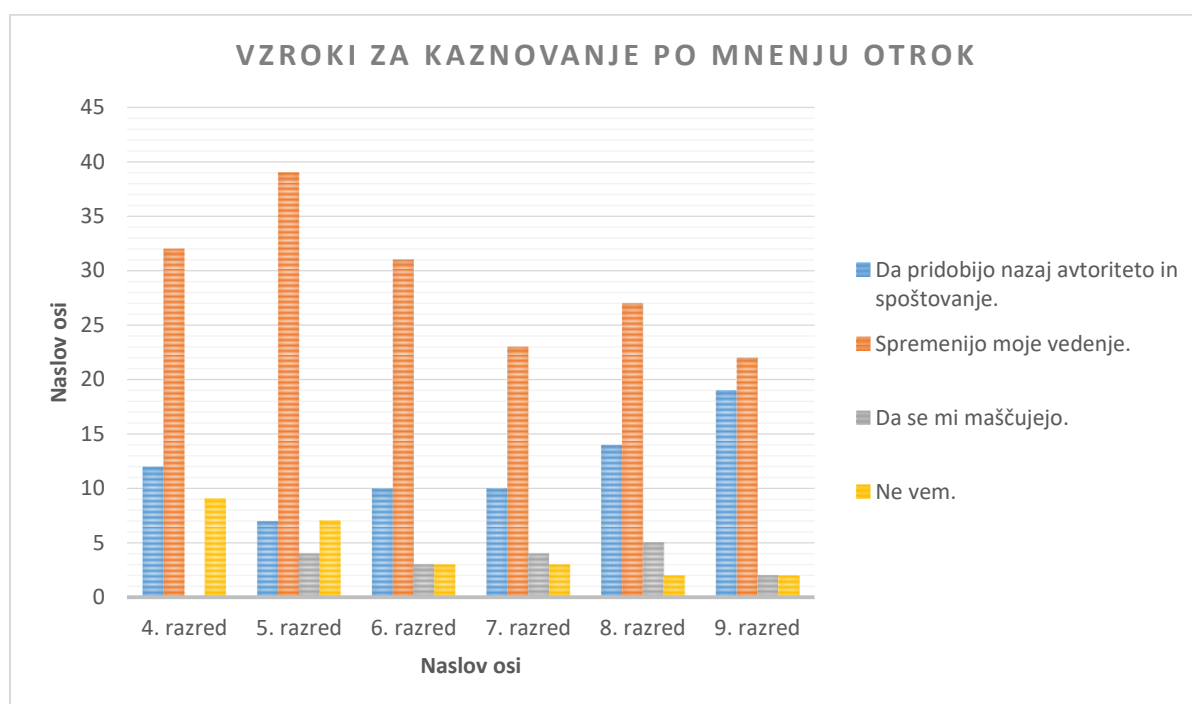
Graf 9: Fizično kaznovanje

Zelo zanimivi so rezultati Grafa 9. Le-ti nam namreč povejo, da je odstopanje v deležu med tistimi otroci, ki so že bili kdaj fizično kaznovani, in tistimi, ki še nikoli niso dobili kazni v fizični obliki, zelo majhno. Oblike fizičnega kaznovanja je bilo deležnih 54 % vprašanih, 46 % učencev pa fizične kazni še niso bili deležni.

9. Zakaj, po tvojem mnenju, starši določijo kazen otroku?

Tabela 10: Vzroki za kaznovanje po mnenju otrok

	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Da pridobijo nazaj avtoriteto in spoštovanje.	12	7	10	10	14	19	72
Spremenijo moje vedenje.	32	39	31	23	27	22	174
Da se mi maščujejo.	0	4	3	4	5	2	18
Ne vem.	9	7	3	3	2	2	26

Graf 10: Vzroki za kaznovanje po mnenju otrok

Pri odgovorih na to vprašanje so bili učenci zelo realni oz. razumejo, zakaj jih po navadi starši kaznujejo, saj je 60 % vprašanih odgovorilo, da zato, da spremenijo njihovo vedenje. Točno četrtina otrok pa je popolnoma drugačnega mnenja, in sicer da si s kaznovanjem starši pridobivajo nazaj avtoriteto in

spoštovanje. 9 % učencev pa sploh ne ve, zakaj jih starši kaznujejo, medtem ko 6 % vprašanih meni, da se jim s kaznovanjem starši maščujejo.

4 DUSKUSIJA

Glavni cilj najine raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kako učenci naše šole dojemajo kazen kot tako, katerih vrst kazni so deležni, kako se soočajo z njimi. Tako sva že pri sami analizi posameznih anketnih vprašanj izpostavili nekatere ugotovitve, vendarle pa sva si na začetku našega raziskovalnega dela postavili štiri ključna vprašanja in jih podkrepili s štirimi hipotezami.

Tako sva v prvi hipotezi postavili trditev, da so učenci največkrat kaznovani zaradi neprimernega vedenja in neupoštevanja pravil doma ter v šoli. Pri tem vprašanju so lahko učenci obkrožili največ dva odgovora. Analiza rezultatov je pokazala, da so učenci naše šole največkrat res kaznovani zaradi neprimernega vedenja (135) in neupoštevanja pravil (122). Učenci pa so lahko podali tudi druge razloge za njihovo kaznovanje, kjer so največkrat zapisali, da so kaznovani tudi zaradi slabih ocen ali pa ker preveč časa preživijo za računalnikom oziroma telefonom. Zadnji njihov odgovor bi lahko vključili v sklop neupoštevanja pravil. To pomeni, da lahko najino hipotezo potrdiva. Učenci v tej starostni skupini, ki sva jih anketirali, drugih večjih prekrškov verjetno ne delajo, zato sva pravilno sklepali.

Drugo področje najine raziskave je bilo vprašanje, katere vrste kazni so učenci najpogosteje deležni. Tako sva v naši drugi hipotezi trdili, da so učenci največkrat deležni kazni, kot je prepoved uporabe elektronskih naprav (telefona, računalnika, televizije). To hipotezo lahko z gotovostjo potrdiva, saj nam je raziskava dala jasne podatke, da so kar v 60 % otroci kaznovani s prepovedjo uporabe omenjenih elektronskih naprav. Potrditev omenjene hipoteze naju ni presenetila, saj je danes trend, da mladi s svojimi prijatelji nenehno klepetajo v najrazličnejših klepetalnicah ali se poslužujejo katere druge oblike medsebojne komunikacije preko pametnih telefonov ali računalnikov. Zato veliko svojega prostega časa preživijo na omenjenih napravah. Prav tako se s temi napravami tudi igrajo, tako da se združujejo v skupine in igrajo skupinske igre na daljavo. To jim vzame zelo veliko časa, ki lahko preraste v nerazumne meje, za kar na koncu poplačajo s kaznijo, tako da teh naprav ne smejo uporabljati. To je za učence, ki pretiravajo z uporabo teh naprav, in cele dneve ter noči preživljajo na njih, lahko zelo kruta kazen, saj so mnogi lahko že odvisni od njihove uporabe, zato tovrstna kazen vzbudi v njih najrazličnejše občutke, kot so jeza, sovraštvo, nemoč, razočaranje, strah in podobno. V takem primeru je kazen vzgojna, saj so starši otroku odvzeli tisto, kar mu je najljubše.

Tretje področje najine raziskovalne naloge je bilo vprašanje, kdo je tisti, ki učencem najpogosteje določi kazen. Tako sva trdili, da oba starša v približno enakem deležu kaznujeta svoje otroke. Tretjo hipotezo morava ovreči, saj rezultati kažejo, da so matere tiste, ki jih najpogosteje kaznujejo (61 %). Očetje, če

gledamo delež, za kar polovico manjkrat kaznujejo svoje otroke (34 %). Kje je razlog teh ugotovitev, sva iskali na več področjih, čeprav jih ne smemo posploševati. To so samo najine domneve. Matere imajo večji nadzor nad otroki – spremljajo dogajanje v šoli, kdaj so napovedani pisni preizkusi znanja, torej kdaj naj bi se otroci učili, vodijo gospodinjska opravila, pri katerih naj bi jim otroci pomagali ... In če nekaterih dejanj, ki bi jih starši od svojih otrok pričakovali (v tem primeru povečano učenje pred pisnimi preizkusi, sodelovanje pri hišnih opravilih ...), ni, potem sledijo kazni. Mogoče sva to hipotezo postavili tudi zato, da potrdiva stereotip, da so matere bolj »hude« kot očetje.

Najina zadnja hipoteza se je glasila, da se učenci izrečenim kaznim upirajo. Rezultati odgovorov na to vprašanje so naju zelo presenetili, saj več kot polovica anketiranih otrok (56 %) kazen sprejema brez pripomb. Zato morava tudi to hipotezo ovreči. Verjetno je to odvisno tudi od starosti sodelujočih. Predvidevava, da bi, če bi primerjali te rezultate, ugotovili, da se bolj upirajo starejši kot pa mlajši učenci. Le četrtnina anketiranih učencev namreč kazen sprejema s pritoževanjem in neodobravanjem. Bistveno manjši pa je delež tistih, ki izrečeno kazen ignorirajo in se zanjo sploh ne zmenijo, ter tistih, ki ob izrečeni kazni tudi jočejo.

Za konec, čeprav to ni bil predmet najine raziskave, pa naju je zanimalo še, ali so učenci deležni tudi fizičnih kazni. Postavili sva vprašanje, ali so kdaj v življenju sploh dobili za kazen kakšen udarec po »zadnji plati« ali pa jih je kdo potegnil za lase/ušesa ali celo pretepel. 54 % jih je odgovorilo pritrdilno, kar je več kot polovica, 46 % pa tovrstne kazni še niso bili deležni. Delež pritrdilnih odgovor se nama zdi bistveno previsok. Ob tem vprašanju sva dobili navdih za nadaljnje raziskovanje, saj bi bilo zanimivo ugotoviti, katerih oblik fizičnih kazni se poslužujejo starši otrok. Ampak ker veva, da je to zelo občutljiva tema, bi zelo težko pridobili realne odgovore s strani staršev, mogoče bi bili bolj iskreni njihovi otroci. Vsekakor pa sva mnenja, da fizično kaznovanje ni potrebno, saj lahko otroku kaznujejo tudi z drugimi prijemi, ki pa mogoče še kdaj bolj »bolijo« kot fizični udarec.

5 ZAKLJUČEK

Kazen je eno od orodij, ki jih imajo starši na razpolago pri vzgajanju, vendar za uspešno dosego cilja vzgoje je pomembno, da je kazen ustrezna, saj je samo v tem primeru vzgojna. Če pa je kazen vzgojna, potem je tudi učinkovita, kar pomeni, da se otrok iz nje nekaj nauči in razume, da je njegovo vedenje moralno in družbeno neustrezno ali celo nevarno njemu in okolici.

Najina raziskovalna naloga nama je dala zanimive odgovore na številna vprašanja. Bistveno pa je, da sva se iz naloge zelo veliko naučili. Pomembno je, da mora imeti vsak otrok jasno postavljene meje, saj mu pokažejo, kaj se od njega pričakuje in kako se mora vesti. Na ta način se otrok nauči prevzemati odgovornost za svoja dejanja. Ko pa starši določijo, kje so meje, morajo biti pri tem dosledni. Kaznovanje je ena od oblik oz. možnosti, ki jo imajo starši kot pomoč pri vzgoji svojih otrok. Poznamo različne vrste kazni, ki se razlikujejo glede na posameznika, starost in posebnost otroka.

Dejstvo je, da telesna kazen slabo vpliva na otroka, saj takšno kaznovanje vzgaja otroke v nesamozavestne, neiskrene in nasilne osebnosti. Najpomembneje je, da starši otroku napovejo kazen in razložijo namen le-te. Da pa otroci sprejemajo kazen, čeprav je zanje v tistem trenutku nekaj zelo neprijetnega, je pomembno, da jim je starševska ljubezen vedno jasno pokazana. S tem si starši zagotovijo, da otroci ne razmišljajo, da so bili kaznovani zato, ker jih starši ne marajo, temveč so kaznovali njihovo neprimerno in nepravilno vedenje.

6 VIRI IN LITERATURA

6.1 Pisni viri

Cencič, M. (1986). *Dinamika vzgojnega dela v šoli*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Cowley, S. (2007). *Kako krotiti malčke*. Ljubljana: Modrijan.

Kornhauser, P. (2007). *Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja*. Ljubljana: Zveza prijateljev Mladine.

Peček Čuk, M., Lesar, I. (2009). *Moč vzgoje: sodobna vprašanja teorije vzgoje*. Ljubljana; Tehniška založba Slovenije.

Severe, S. (2000). *Ljubezen ni dovolj: preprosta načela dobre vzgoje*. Tržič: Učila.

6.2 Elektronski viri

Buh, M. (2011). Vzgoja: kritika in pohvala. Pridobljeno 27. 1. 2018, s <http://babybook.si/otrok/vzgoja-otroka/pohvala-kritika-kazen/pohvalimo-pogosto-kritizirajmo-redko.html#>.

Kaznovanje otrok in mladostnikov. Pridobljeno 27. 1. 2018, s <http://www.zdravje-plus.com/kaznovanje-otrok-mladostnikov.htm>.

Lotrič, V. Je kazen res vzgojna?. Pridobljeno 23. 1. 2018, s <http://www.bibaleze.si/clanek/starsi/je-kazen-res-vzgojna.html>.

7 PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK

Sva učenki 9. razreda, Ines Rinc in Urška Golež, ki pripravljava raziskovalno nalogo v okviru natečaja Mladi za Celje z naslovom **Kaznovanje otrok**. Pred tabo je vprašalnik, s pomočjo katerega bova prišli do želenih podatkov, ki so nujno potrebni za najino raziskavo. Anketa je anonimna. S svojimi odgovori nama boš pomagal/-a, zato te prosiva za resnične in iskrene odgovore.

Razred: 4., 5., 6., 7., 8., 9. (obkroži)

Starost: _____

Spol (obkroži): M Ž

1. Prav gotovo si že bil kdaj kaznovan/-a s strani staršev. Kateri so bili razlogi za kaznovanje? Lahko obkrožiš več odgovorov.

- a) neprimerno vedenje
- b) neupoštevanje pravil
- c) pregovarjanje
- d) laganje
- e) drugo: _____

2. Kolikokrat te starši prej opozorijo, preden ti naložijo določeno kazen?

- a) enkrat
- b) dvakrat
- c) trikrat
- d) štirikrat
- e) petkrat ali večkrat

3. Katero kazen uporabijo tvoji starši najpogosteje?

- a) Prepoved uporabe elektronskih naprav (telefona, računalnika, televizije).
- b) Po šoli obvezen odhod domov, dodatne ure učenja in zgoden odhod v posteljo (na primer en mesec).
- c) Prepoved izhoda in druženja s prijatelji.
- d) Pospravljanje oziroma več hišnih opravil.
- e) Odvzem žepnine.
- f) Udarci/lasanje/vpitje.

4. Ali te starši, preden te kaznujejo, seznaniijo s kaznijo oz. da veš, kaj bo sledilo, če ne boš priden/-a?

- a) DA
- b) NE

5. Kako pogosto te starši kaznujejo?

- a) Enkrat na dan
- b) Večkrat na dan
- c) Enkrat na teden
- d) Enkrat na mesec
- e) Enkrat na leto

6. Kako reagiraš/ se odzoveš na kazen?

- a) Jočem.
- b) Kazen sprejemem brez pripomb.
- c) Sem nezadovoljen/-a in nergam/se pritožujem.
- d) Se ne zmenim za kazen in jo ignoriram.

7. Kdo te najpogosteje kaznuje?

- a) Mama.
- b) Oče.
- c) Stari starši.
- d) Starejši brat ali sestra.

8. Si še kdaj v življenju sploh dobil/-a za kazen kakšen udarec po »zadnji plati« ali pa te je kdo potegnil za lase/ušesa ali te celo pretepel?

- a) DA
- b) NE

9. Zakaj, po tvojem mnenju, starši določijo kazen otroku?

- a) Da pridobijo nazaj avtoriteto in spoštovanje.
- b) Spremenijo moje vedenje.
- c) Da se mi maščujejo.
- d) Ne vem.

Hvala za tvoje iskrene odgovore.

IZJAVA*

Mentorica, **Petra Galič**, v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom KAZNOVANJE OTROK, katere avtorici sta Ines **Rinc** in **Urška Golež**:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo(-ičino) dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu;
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na spletnih portalih z navedbo, da je nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisnimi pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 5. 3. 2018
Hudinja

žig šole

Osnovna šola

Podpis mentorice

Podpis odgovorne osebe

* Pojasnilo

V skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno **podpisano izjavo mentorja(-ice) in odgovorne osebe šole uvezati v izvod za knjižnico**, dovoljenje za objavo avtorja(-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor(-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.